

Natur

Ref. UFSTR/TBS

Den 07-10-2021

**Noter fra 1. møde i interessentarbejdsgruppen den 9/9-2021
 kl. 15-19 vedrørende etablering af naturnationalparkerne
 Tranum, Stråsø og Almindingen**

Deltagere fra Interessentarbejdsgruppen	
Jan Fischer Rasmussen (JFR), Det Grønne Kontaktudvalg	
Rune Englbreth Larsen (REL), Danmarks Naturfredningsforening	
Thor Hjarsen (TH), WWF Verdensnaturfonden	(online deltagelse)
Flemming Torp (FT), Friluftsrådet	
Dorthe O. Andersen (DOA), Danmarks Idrætsforbund	
Thomas Larsen Schmidt (TLS), Danske Gymnastik og Idrætsforeninger	
Kirsten Skovsby (KS), Danmarks Jægerforbund	
Lars Bruun (LB), Dansk Ride Forbund	
Klaus Bach (KB), Danmarks Cykel Union	
Luisse Ekberg (LE), Dansk Ornitologisk Forening	
Michael Carlsen (MC), Dyrenes Beskyttelse	
Lone Andersen (LA), Landbrug & Fødevarer	
Karsten Thomsen (KT), Verdens Skove	(online deltagelse)
Emma Susanna Turkki (EST), De Unge Biodiversitetsambassadører	(online deltagelse)
Ditte Galsgård (DG), Dansk Skovforening	
Peter Møllerup (PM), DOSO	
Helle Sloth (HS), Den Danske Dyrlægeforening	

Afbud	
Christine Jürgensen (CJ), Dansk Kyst- og Naturturisme	
Lars Vedsmann (LV), Danmarks Nationalparker	
Louise Roum (LR), Spejderne	

Fra Miljøministeriet deltog vicedirektør Signe Nepper Larsen (SNL), kontorchef Mads Jensen (MJ), fuldmægtig Uffe Strandby og seniorkonsulent Thomas Borup Svendsen.

Om noterne

Noterne er Naturstyrelsens egen opsummering af drøftelserne på mødet, og ikke et egentligt referat, der skal gennem en godkendelsesprocedure. I bilaget er medtaget de præciseringer og generelle input, som de deltagende organisationer efterfølgende har fremsendt.

Proces og tidsplan

Der udtrykkes fra mange (LA, DOA, FT, HS, KS, TLS) bekymring for den hastige proces, som vurderes at ville resultere i vanskeligheder med lokal inddragelse, ejerskab og forankring. Flere giver udtryk for at man med en så hastig proces 'gambler' med mulighederne for opbakning, tilslutning og forståelse. REL, TH og EST bemærker i denne sammenhæng, at der

godt kunne bruges lidt mere tid, men at det er vigtigt at vi kommer i gang med denne vigtige proces, da biodiversiteten er udfordret. TH bemærker endvidere, at der er gjort et stort arbejde for at inddrage så mange i processen som muligt med 20 organisationer repræsenteret i denne arbejdsgruppe samt den videnskabelige arbejdsgruppe og de lokale projektgrupper.

Formidling og dialog

Det anføres fra flere, at man bør have skærpet fokus på formidling, som ikke kun bør omfatte traditionelle plancher, skilte, hjemmeside mm. – især den indledende fortælling med bl.a. fokus på at formidle hvad man får og hvad man mister, er meget vigtig. I denne sammenhæng bemærkede EST, at det er vigtigt at skabe dialog og formidling omkring de rekreative udfordringer som alt andet lige vil opstå. TLS supplerede med en understregning af behovet for nationale kampagner i tråd med nationale sundhedskampagner. PM supplerede med en understregning af behovet for en tydelig formidling omkring dyrevelfærd. REL noterede sig, at der ser ud til at være sat midler af til formidling, hvilket virker fornuftigt ifht. at gøre projekterne vedkommende for den brede befolkning. Andre (TLS, LB, DOA) stillede spørgsmål ved om der er afsat tilstrækkelige midler til formidling. GD understregede, at der ved overgangen mellem private arealer og nationalparker kan være et særligt behov for formidling. LB nævnte, at man i den fremadrettede forvaltning bør overveje at anvende en form for indrapporteringsplatform, hvor borgere kan indberette observationer og bekymringer om fx dyreadfærd – og velfærd.

Valg af dyr

HS bemærkede, at det vil være naturligt at fortsætte med brug af bison i Almindingen, og at der ikke vil være problemer ved at anvende det nuværende antal bisoner i det foreslåede NNP-areal. HS anførte endvidere, at samgræsning med flere forskellige arter alt andet lige vil være medvirkende til at mindske spredning af sygdomme. FT og DOA understregede, at det er vigtigt at man vælger forskellige dyr og dermed forskellige typer af hegn – dette giver mulighed for at opnå erfaringer med interaktionen mellem forskellige dyr og friluftaktiviteter. EST bemærkede, at det er vigtigt med flere forskellige græssere og gerne vilde heste i de kommende NNP'er. KT understregede vigtigheden af at afprøve så mange græssere som muligt - gerne bison, vandbøfler og heste – og i højere grad at skele til økosystemfunktionen og bruge en bred fortolkning af, om de er hjemmehørende (regionalt frem for nationalt). KT betonede også, at det ville være ønskeligt at anvende reproducerende bestande af kreaturer, og at man i denne sammenhæng snarest bør søge EU om at få dispensation fra reglerne om øremærkning, som også fx Spanien og Nederlandene har gjort. JFR bemærkede, at kronvildt - og hjortearter i det hele taget - ikke alene vil kunne klare afgræsningen. Der er også behov for mere udprægede græssere såsom heste og kreaturer.

Hegn

LB, KS, LA, DG og DOA appellerede til, at man undersøger mulighederne for at undlade brugen af hegn på flere af de kommende nationalparker, eller overvejende anvende lavt hegn. I den forbindelse argumenteres der ud fra et ønske om at sikre fri bevægelighed for de ikke-udsatte dyrearter og tilgodese hensynet til brugere som bl.a. ryttere og orienteringsløbere. REL og TH anførte, at der generelt vil være behov for opsætning af hegn, hvis man vil opnå det for biodiversiteten nødvendige græsningstryk. Derudover redegjorde REL og TH for, at der mange steder allerede eksisterer både små og store indhegninger, og at

etablering af naturnationalparker også betyder at mindre hegn inden for naturnationalparken nedtages (fx hegn opsat til beskyttelse af plantede træer, eller mindre kreaturfolde).

Konkret pegede MC på, at man i Almindingen bør etablere ét stort hegn og ikke opdele området i fx to indhegninger og at det virker fornuftigt at anvende et lavt hegn i Stråsø og Tranum af hensyn til den store forekomst af kronvildt i områderne. LB ønskede ikke bisonhegnet udvidet til at omfatte hele naturnationalparken.

Dyrevelfærd

HS bemærkede, at der i forhold til overvågning af dyrevelfærd er behov for ikke kun at måle på huldscore men også adfærd, og at opsyn med dyrene bør skærpes især i perioden 1. november til 1. april. HS foreslog, at man i forhold til overvågning af dyrenes sundhedstilstand ligeledes udtager dyr til obduktion. HS pointerede også, at der på næringsfattige lokaliteter som fx Tranum og Stråsø kan være udfordringer med adgang til særlige mineraler og at man i forbindelse med en handleplan er opmærksomme på forekomsten af særlige sygdomme som fx brandbyld. DOA bemærkede i tilknytning til overvågning af de udsatte dyr, at man også undersøger dyrenes effekter på friluftslivet, bl.a. med det formål at vurdere om der kan opstå behov for at ændre i dyresammensætningen. REL og TH betonedede vigtigheden af proportioner i debatten om dyrevelfærd bl.a. når man diskuterer farer i forbindelse med ophold blandt vilde dyr. TH gjorde endvidere opmærksom på, at man må formode at de udsatte dyr i de kommende naturnationalparker vil være mindre opsøgende og dermed mindre konfliktskabende end nuværende græsningsprojekter. LB nævnte, at dyrene skulle registreres i CHR. Flere (PM, HS) fremførte, at der ikke var behov for lovændringen vedr. tilsyn på bestandsniveau.

Udvidelse af NNP

Fra flere (FT, TH, MC) sider blev det nævnt som positivt, at Stråsø, Tranum og Almindingen alle havde en vis størrelse. Det blev fra bl.a. REL pointeret, at man i Tranum bør undersøge mulighederne for at inddrage det areal som forsvaret lejer af Naturstyrelsen i den kommende naturnationalpark.

Målrettet naturforvaltning og indledende tiltag

FT bemærkede, at man fx i Almindingen skal have særlig opmærksomhed på tilgroning i sprækkedalen, og at der derfor fremadrettet kan være behov for målrettede indgreb. DG bemærkede, at man især i forbindelse med indfasningsindgrebene kunne overveje at nyttiggøre en større del af træet for dermed at mindske CO₂ belastningen.

Derudover understregede DG og LA behovet for i forbindelse med bl.a. genopretning af naturlig hydrologi, håndtering af bæverdæmninger, billeangreb, brandrisiko mm. at indtænke nabohensyn og gennemføre nødvendige konsekvensberegninger.

JFR nævnte, at forstyrrelsesfaktorer såsom naturlig hydrologi og naturlige brande er vigtige elementer for at skabe varierede forhold. JFR bemærkede også, at de ikke var nødvendigt alle steder at gribe så hårdt ind over for fx rødgran. KT supplerede med at regionalt hjemmehørende arter også havde biodiversitetsmæssig værdi.

LE og JFR nævnte begge vigtigheden af tilstedeværelsen af ådsler.

Friluftaktiviteter

LB bemærkede, at Stråsø er meget benyttet og eftertragtet til ridning og ligeledes ift. orienteringsløb.

Flere betonedede vigtigheden af, at der eksisterer tilstødende arealer med gode friluftsmuligheder og/eller at der gennemføres kompenserende foranstaltninger til fremme af friluftslivet – dette vurderes også at være medvirkende til at sikre en større grad af lokal forståelse og forankring.

Flere bemærkede (TLS, DOA, LB) at man skal være opmærksom på, at selvom naturnationalparkerne samlet set vil udgøre mindre end 1 % af det samlede landareal, vil de udgøre en stor andel af de områder, hvor mange friluftorganisationer og brugere generelt har en reel mulighed for at udfolde for at gennemføre deres friluftaktiviteter. Ovenstående bemærkede endvidere, at der for mange friluftaktiviteter kan være udfordringer med at gennemføre deres aktiviteter på private skovarealer og at oprettelse af naturnationalparker/urørt skov på 60-70.000 ha reelt vil betyde en reduktion af området der dyrkes idræt på med 20-39 %. TLS efterlyste drøftelse i Adgangsforum.

Flere af medlemmerne (ETS, REL, TH) bemærkede, at naturnationalparkerne vil give andre rekreative værdier end de nuværende. I denne sammenhæng blev det også understreget af TH og REL at vi også må acceptere, at der vil være aktiviteter, der er svært forenelige med naturnationalparker. Ligeledes bemærkede LE at det bør overvejes om man kan begrænse eller forbyde fladefærdsel på udvalgte områder i fuglenes yngletid.

TLS anførte også, at den rekreative infrastruktur er et vigtigt redskab til at understøtte friluftslivet og dermed også et instrument til at beskytte fx særligt følsomme områder eller arter.

LB nævnte, at der i denne proces kan være behov for at understøtte friluftaktiviteterne på andre arealer, når man med etablering af naturnationalparker vil begrænse den reelle adgang for en del brugere bl.a. ryttere.

DOA fandt anledning til at bede om at undgå forvrængninger af idrættens helt legitime bekymringer for at komme i områderne. Idrætten vil gerne arbejde for mere biodiversitet – og gør det også allerede f.eks. i projektet ”Fugle og golf” samt mange projekter om bivenlige golfbaner. DOA understregede, at grundet mangel på arealer med god adgang for foreningsaktiviteter er det derfor ikke et spørgsmål *om*, vi skal øge biodiversiteten, men *hvordan*. Idrætten beder om, at man ikke lægger sig fast på en bestemt metode til at opnå det.

Sammenhæng med international beskyttelse

TH bemærkede at Danmark er underlagt en række internationale (FN og EU) aftaler i forhold til at sikre biodiversiteten. TH indskærpede behovet for at sikre sig at komme videre med bedømmelsen af naturnationalparkerne i forhold til IUCNs kategori 2 for beskyttede områder.